

20 Wędrowka do wolności

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- ukazanie wędrowki Izraelitów do Ziemi Obiecanej jako „figury” życia moralnego człowieka;
- uświadomienie zbawczego charakteru prawa objawionego i zachowanie jemu wierności.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- własnymi słowami opowiada o wędrowce Izraelitów do Ziemi Obiecanej i wyjaśnia jej sens dla współczesnego człowieka;
- na podstawie wybranych tekstów biblijnych ukazuje *Przykazania Boże* i naukę Jezusa jako wyraz troski o człowieka i jego zbawienie;
- odnosząc się do życia moralnego człowieka i jego celu ostatecznego, wykazuje sprzeczność idei: „Cel uświęca środki” z postawą chrześcijańską;
- po lekcji wskazuje na analogię wędrowki Izraelitów do Ziemi Obiecanej z życiem człowieka, w którym Bóg poucza przez swoje słowo i podtrzymuje łaską dzięki sakramentom.

Pojęcia, postaci:

Pascha, haggada, Mojżesz, wąska brama do zbawienia.

Wartości:

droga wiary, zbawienie, słuszny wybór moralny.

1

propozycja realizacji

1. Nauczyciel przypomina omówione do tej pory zagadnienia dotyczące sumienia, norm moralnych, prawa naturalnego i prawa stanowionego przez człowieka oraz hierarchii wartości w podejmowaniu decyzji.
2. Wprowadzając w temat, nauczyciel porusza kwestię wolności, stawia następujące pytania: Czym jest wolność? Jaka jest różnica między wolnością a swawolą? Jak rozumiemy wolność? Kiedy zaczyna się ograniczenie wolności i czy jest ono konieczne? – rozpoczyna się „burza mózgów” i próba zdefiniowania pojęcia „wolność”.

Na zakończenie dyskusji nauczyciel zadaje pytanie: Dlaczego mamy obowiązek przestrzegania zasad ruchu drogowego? Dlaczego w górach chodzimy po szlakach? Czy to nie jest ograniczanie naszej wolności?

3. Uczniowie czytają z podręcznika teksty z ramki *Opinie* i ze s. 116.

Nauczyciel nawiązuje do tego, że życie ludzkie podobne jest do wędrówki w jakimś celu. Tym celem jest wieczne zbawienie. Na tej drodze towarzyszą nam inni ludzie, znaki, zasady i normy postępowania. Następnie nauczyciel zadaje uczniom pytania odnoszące się do porównania: życie – wędrówka: Dlaczego planujemy wycieczkę w góry po szlakach, a nie chodzimy dowolnymi ścieżkami? Czy nasze życie można porównać do wędrówki? Co jest mapą naszego życia? Co jest celem naszego życia?

Podsumowując dyskusję, nauczyciel dyktuje notatkę do zeszytu:

Droga, która prowadzi do wyznaczonego celu, jest obrazem życia człowieka. Ludzkie życie jest drogą do celu. Tym celem jest ostateczne spełnienie naszego losu, co dokona się po śmierci. Celem życia chrześcijańskiego jest zbawienie.

4. Nauczyciel dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły, rozdaje im arkusze A3. Tematem pracy w grupach jest przedstawienie wędrówki Izraela (w odniesieniu do wędrówki każdego z nas). Uczniowie w 4-osobowych grupach szukają podobieństw między wędrówką Izraela opisaną w podręczniku na s. 95–96 a życiem każdego człowieka. Przygotowują odpowiedzi albo w formie plakatu z ilustracjami, albo w formie tabelki.

Na zakończenie uczniowie, wraz z nauczycielem, podsumowują prezentowane przez siebie prace, a nauczyciel dyktuje notatkę do zeszytu:

Drogę życia chrześcijańskiego można porównać z drogą synów Izraela. Wyszli oni z niewoli egipskiej i chcieli osiągnąć wolność w Ziemi Obiecanej. Na początku tej drogi Bóg zbawił Hebrajczyków, wyrwał ich z rąk prześladowców i wyzwolił z niewoli. Potem, na pustyni, dał im „Przykazania”, zawarł z nimi Przymierze, żywił ich pokarmem z nieba.

Bóg dał nam początek zbawienia w sakramencie chrztu, gdy wyrwał nas z mocy szatana. We wspólnocie Kościoła poucza nas swoim Słowem, podtrzymuje nasze życie mocą sakramentów, a w szczególności karmi nas swoim Ciałem i Krwią w Eucharystii. Jest zawsze z nami i przygotował nam mieszkanie w niebie.



inna propozycja pracy na lekcji

Przypomnienie wiadomości z klasy I na temat wędrówki Izraelitów przez pustynię oraz ukazanie doniosłości tego wydarzenia, np. w formie gry planszowej, w której uczestniczą niewielkie 5–6-osobowe grupy. Do styropianu przypina się materiał z namalowanym rejonem Egiptu, półwyspu Synaj i Kanaanu wraz

z oznaczoną trasą wędrówki Hebrajczyków. Nauczyciel przygotowuje zestawy pytań (ok. 40), na które uczniowie odpowiadają. Jest to warunkiem posuwania się naprzód (lub cofania się).

Inna metoda polega na wspólnym uzupełnianiu (w grupach lub na tablicy) następującej tabeli:

Wydarzenia z wędrówki Hebrajczyków	Moja podobna sytuacja	Co jest przedmiotem wyboru?	Jakie będą konsekwencje mojego wyboru?

Warto zaznaczyć, że metoda ta wymaga od nauczyciela dość dobrego przygotowania pytań, które naprowadzą uczniów na właściwy tor. Skutkiem zastosowania tej metody będzie ukazanie uczniom prawdy, że Biblia mówi o ich życiu i ich problemach oraz że każdy wybór pociąga za sobą jakieś konsekwencje¹³.

Można również rekonstrukcję pielgrzymki do Ziemi Obiecanej przeprowadzić z wykorzystaniem obrazów (fotogramy, taśma, wideo), które uczniom kojarzą się z konkretnymi osobami i wydarzeniami. Uczniowie (w ramach grupy lub klasy) wypełniają następującą tabelę:

Wydarzenie (nazwane zgodnie z obrazem)	Osoby występujące w tym wydarzeniu	Co to dla nas oznacza?

W podręczniku jednostkę rozpoczyna list opowiadający o doświadczeniu wycieczek górskich, które uczą, że do wyznaczonego celu prowadzi droga nie zawsze najprostsza. W ten sposób zostaje zawiązana sytuacja egzystencjalna, która ułatwia zrozumienie, na czym polega „pielgrzymka wiary”. Następnie wspomina się, czym dla Hebrajczyków była Pascha oraz ukazuje się działanie Boga,

¹³ Inne propozycje, związane z osobą Mojżesza, zawarte są w: J. KURZELEWSKA, *Mojżesz – doświadczenie wiary*, w: *Metody aktywizujące w katechezie*, dz. cyt., cz. 2, s. 191–196.

który objawia się Izraelitom jako Zbawca już na samym początku ich wędrówki (przejście przez Morze Czerwone). Sprawa to istotna, bowiem Bóg nie żąda od człowieka zaufania wbrew logice. To Bóg wprowadza logikę wiary, która żywi się doświadczeniem ocalenia człowieka przez Boga.

Droga przez pustynię porównana jest do osobistej pielgrzymki życia: jest na niej zatem odczucie opieki Boga i momenty buntu, ma ona cel, który usprawiedliwia podjęty wysiłek.

Pojęcie wolności związane jest z wyborem jednej z dwóch dróg: drogi życia, dobra i błogosławieństwa, która jest jednocześnie drogą wąską i trudną lub drogi śmierci, zła i przekleństwa, która wydaje się szeroka i przestronna. O tym mówią biblijne relacje Mojżesza i Jezusa, cytowane w podręczniku. Warto zwrócić uwagę na puente tego rozumowania. Z jednej strony wolność wiąże się z ofiarą i wyrzeczeniem, z drugiej, drogą wolności jest Chrystus, który przecież przeszedł Drogę Krzyżową.

Warto uzmysłowić uczniom, niezależnie od tego, którą metodą przeprowadzi się lekcję, że wolność nie polega na nienazywaniu po imieniu dobra i zła, ale na możliwości, jaką dał człowiekowi Bóg, możliwości wyboru. Jeśli człowiek chce być szczęśliwy, powinien dokonać wyboru słusznego, zgodnego z sumieniem i obiektywnym porządkiem moralnym wyrażonym przez prawo naturalne.

Modlitwa: *Chwała Ojcu...*



praca domowa

Wybrane polecenie z podręcznika.

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – postać Mojżesza w nawiązaniach literackich;
- ✓ historia – historyczny charakter wyjścia Hebrajczyków z Egiptu;
- ✓ wychowanie do życia w rodzinie – moja wolność w rodzinie wobec wolności innych osób;
- ✓ wiedza o społeczeństwie – wolność w społeczeństwie wobec wolności innych osób;
- ✓ plastyka – Mojżesz i epizody z wędrówki do Ziemi Obiecanej w malarstwie i rzeźbie;
- ✓ geografia – Dolny Egipt, półwysep Synaj i Palestyna.

Powtórzenie wiadomości¹⁴

1

proponycja realizacji

Zasadniczym przygotowaniem nauczyciela do lekcji powtórzeniowej jest prze-myślenie koncepcji sprawdzianu i ułożenie pytań. Lekcja powtórzeniowa ma bowiem nie tylko utrwalić wiadomości, lecz także przygotować uczniów do wykazania się zdobytą wiedzą.

Lekcję można przeprowadzić w rozmaity sposób: zarówno w formie poważnej, jak i zabawowej. Wydaje się, że należałoby w trakcie powtórzenia unikać oceniania. Oczywiście, jakieś wiadomości „ekstra” można ocenić wysoką notą, ale jedynie w formie nagrody. Bardzo ważne jest, by uczniom podać najpierw wymagania, a więc zakres tematów, zasady pisania pracy sprawdzającej i system oceniania. Jeśli nauczyciel decyduje się na podanie wszystkich tematów, jakie mogą pojawić się na sprawdzianie (a taki zwyczaj jest, jak się wydaje, właściwy) nie powinno podawać się informacji, jakie tematy zostaną przydzielone poszczególnym grupom, aby nie zachęcać uczniów do przygotowywania „gotowców”. Należy też przestrzec ich przed niesamodzielnością, ściąganiem. To jest problem o tyle ważny, że nauczyciel religii nie może aprobować nieuczciwości, nawet jeśli wielu innych nauczycieli się na to zgadza.

Spośród form zabawowych szczególnie ciekawa może być propozycja gry planszowej. Nauczyciel (mogą to uczynić na jego prośbę sami uczniowie) przygotowuje planszę (np. wielkości tablicy) ukazującą Ziemię Świętą lub pustynię oraz drogę złożoną z 50 oczek. Planszę przymocowuje do tej samej wielkości tafla styropianowej. Klasę dzieli na kilka grup (do 6 osób). Każda z grup otrzymuje pionek innego koloru – wbija się go w odpowiednie pola. Uczniowie losują numery pytań (jest ich w podręczniku 67). Na odpowiedź mają 10 s. Za prawidłową odpowiedź przechodzi się dwa oczka do przodu, za brak odpowiedzi po wylosowaniu lub odpowiedź nieprawidłową jedno oczko do tyłu. Jeśli pierwsza grupa udzieli złej odpowiedzi, odpowiada kolejna. W przypadku prawidłowej odpowiedzi pionek można przestawić o trzy oczka do przodu, w przypadku nieprawidłowej o jedno oczko do tyłu, gdy brak odpowiedzi – pionek pozostaje na miejscu. Wygrywa grupa, która pierwsza osiągnęła metę. Zamiast mapy Ziemi Świętej można do tej gry wykorzystać planszę *Chirńczyka* (wtedy trzeba dokonać podziału na cztery grupy).

¹⁴ Jeżeli się przyjmuje wersję 2 lub 3 rozkładu materiału, to do powtórzenia i sprawdzianu wiadomości należy dołączyć pytania 15–25 z działu *Drogowskazy do szczęścia*.

Sprawdzian pisemny



proponycja realizacji

Można skorzystać z pytań sprawdzających zawartych w podręczniku. Kilka z nich należałoby przydzielić poszczególnym grupom (uprzednio wykreślić te, na które odpowiadano w trakcie zajęć). Można skorzystać z następującego schematu: Uczniowie przygotowują podwójne kartki A5. Nauczyciel rozdaje im kartki z tematami. Uczniowie odpowiadają na pytania, zapisując odpowiedzi na własnych kartkach. Po skończeniu pisania wkładają kartki z tematami w swoje kartki i oddają nauczycielowi. Tematy można skonstruować następująco:

1 pytanie: Dwa pojęcia, np. prawo naturalne, sumienie wątpliwe.

2 pytanie: Krótka egzegeza fragmentu biblijnego, którego tekst należałoby umieścić na kartce.

3 pytanie: Krótkie wypracowanie na temat wybranej wartości w naszym życiu.

4 pytanie: Przybliżenie biogramu i aktualnych rysów świętości któregoś ze świętych lub błogosławionych.

Zasady punktowania mogą być następujące:

po 3 pkt – pytania 1–3,

4 pkt – pytanie 4.

Zasady oceniania:

celujący – 13 pkt

bardzo dobry – 12–11 pkt

dobry – 10–8 pkt

dostateczny – 7–5 pkt

dopuszczający – 4–3 pkt

niedostateczny – 2–0 pkt

Należałoby wprowadzić zasadę, by każda ocena, zwłaszcza niedostateczna i dopuszczająca, mogła być przez ucznia poprawiona. Natomiast zawyżanie ocen przez nauczyciela, niezależnie od poziomu pracy, jest niewychowawcze, promuje nieuczciwość i prowadzi do lekceważenia przedmiotu nauczania.